

BAUDŽIAMOSIOS ATSAKOMYBĖS UŽ SEKSUALINĮ PRIEKABIAVIMĄ REGLAMENTAVIMO LIETUVOJE PROBLEMOS

Paulius Veršekys

Vilniaus universiteto Teisės fakulteto
studentas
Saulėtekio al. 9, I rūmai, LT-10222 Vilnius
Tel. (+370 5) 236 61 67
El. paštas: Paulius.Versekys@tf.vu.lt

Straipsnyje analizuojamos seksualinio priekabiavimo, kaip baudžiamojo nusižengimo, taikymo Lietuvoje problemos ir pagrindiniai veiksniai, lemiantys prastą normos funkcionavimą. Daugiausia dėmesio kreipiama formaliajai seksualinio priekabiavimo, kaip baudžiamojo nusižengimo, sudėties probleminių požymių analizei, taip pat išskiriami esminiai kriminalizavimo kriterijai, kurių seksualinio priekabiavimo norma visiškai arba iš dalies neatitinka.

The article analyses the practice of the criminal rule of sexual harassment in the Republic of Lithuania, and the reasons that determines poor use of it. The article focuses on the formal analysis of the most problematical features of the criminal rule of sexual harassment. Moreover there are emphasized some criminalization criteria, which the rule of sexual harassment does not pass.

Įvadas

Seksualinis priekabiavimas – nauja norma Lietuvos Respublikos baudžiamajame kodekse (Valstybės žinios. 2000, Nr. 89-2741) (toliau – BK) ir baudžiamojoje teisėje apskritai. Iki naujojo BK įsigaliojimo Lietuvoje galioję baudžiamieji įstatymai nedraudė savo sudėtimi panašios nusikalstamos veikos. Seksualinio priekabiavimo norma baudžiamojoje teisėje įtvirtinta jau beveik penkerius metus, o tai, autoriaus nuomone, yra pakankamas laiko tarpas pamatyti pirmuosius jos galiojimo rezultatus. Tačiau per šį laiką, remiantis pateiktais statistikos duomenimis [14], dėl seksualinio priekabiavimo ikiteisminio

tyrimo įstaigose užregistruota mažiau nei 20 skundų, o teisme nepriimta nė vieno nuosprendžio. Šio darbo tikslas – atsakyti į klausimą, kokios pagrindinės priežastys gali lemti BK 152 straipsnio netaikymą. Straipsnyje, remiantis atlikto tyrimo rezultatais, išskiriami pagrindiniai kriminalizavimo veiksniai, kurių seksualinio priekabiavimo veika neatitinka, ir dėl kurių svarbos BK 152 straipsnis nėra taikomas. Kitas svarbus motyvas, lėmęs mokslinio tyrimo kryptį, yra dažnas problemos eskalavimas žiniasklaidoje, tačiau itin mažas skaičius mokslinių publikacijų, vertinančių seksualinį priekabiavimą baudžiamosios teisės instituto požiūriu. Tema baudžiamo-

sios teisės požiūriu bandyta gvildinti tik V. Dvilaičio straipsnyje [6, p. 108–112] bei iš dalies Jungtinių Tautų vystymo programos leidinyje „Seksualinis priekabiavimas – nekaltas flirtas ar žmogaus teisių pažeidimas“ [8, p. 21–24]. O socialiniai reiškinių aspektai net ir mūsų mokslininkų yra pakankamai detaliai išnagrinėti, šia potėme mokslinių straipsnių ir tyrimų netrūksta, tad daugiau dėmesio skiriama formaliajai techninei BK 152 straipsnyje analizei, neakcentuojant seksualinio priekabiavimo kaip teisinio reiškinių reikšmės apskritai. Pirmoje darbo dalyje aptariamos teisinės atsakomybės už seksualinį priekabiavimą rūšys. Antroji dalis skirta seksualinio priekabiavimo, kaip baudžiamojo nusižengimo, sudėties probleminių aspektų analizei. Baigiamojame dėstymo dalyje akcentuojami ir vertinami pagrindiniai seksualinio priekabiavimo kriminalizavimo kriterijai. Mokslinis straipsnis pagrįstas Vilniaus universiteto Teisės fakulteto baudžiamosios justicijos studentų darbo grupės, kurios sudėtyje dalyvavo ir straipsnio autorius, 2007 metų rudenį atliktos prokurorų bei teisės studentų anketos-apklauskos „Baudžiamoji atsakomybė už seksualinį priekabiavimą Lietuvoje“ susistemintais atsakymų rezultatais. Anoniminę anketą, kurią sudarė 20 klausimų, užpildė 17 Vilniaus apygardos prokuratūros prokurorų bei 19 Vilniaus universiteto Teisės fakulteto baudžiamosios justicijos specializacijos studentų. Vadovaujant Vilniaus universiteto Teisės fakulteto doc. dr. G. Švedui, tyrimą autoriui atlikti padėjo bendrakursiai baudžiamosios justicijos studentai: J. Rimko, A. Malakauskaitė, E. Mekaitė, S. Rudajė ir E. Šilgalys.

1. Seksualinio priekabiavimo kilmė ir teisinės atsakomybės rūšys Lietuvoje

Seksualinis priekabiavimas – teisinis reiškinys, kilęs Jungtinėse Amerikos Valstijose (toliau – JAV), išplėtotas dvidešimtojo amžiaus septintajame dešimtmetyje – kaip feminizmo judėjimų padarinys. Ilgą laiką ginčytasi, vertinti seksualinį priekabiavimą: kaip moterų orumo ir kitų teisių pažeidimą, smurtinį seksualinį pažeidimą, darbo vietos diskriminaciją ar kt. Remiantis 1964 m. Pilietinių teisių akto VII skyriumi, aštuntajame dešimtmetyje teismų precedentai įtvirtino seksualinio priekabiavimo kaip diskriminacijos dėl lyties sampratą [7, p. 63–65]. Į Europos šalių nacionalines teisės sistemas seksualinis priekabiavimas skverbėsi daug lėčiau ir pamažu. Čia teisinį reiškinių suvokimą formavo ne teismų praktika, o Europos Sąjungos (toliau – ES) Komisijos rekomendacijos ir valstybių narių nacionaliniai teisės aktai. Maža to, seksualinis priekabiavimas buvo įtvirtintas pirmiausia kaip žmogaus orumo pažeidimas. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2002/73/EB, kuria pakeista ir papildyta Tarybos direktyva 76/206/EB dėl vienodo vyrų ir moterų traktavimo principo įsidarbinimo, profesinio mokymo ir skatinimo bei darbo sąlygų srityje įgyvendinimo (toliau – Tarybos direktyva 2002/73/EB) nustatė minimalius standartus įstatymų leidybai lyčių lygybės srityje valstybėse narėse, kurios privalėjo priimti ar padaryti pakeitimus nacionaliniuose teisės aktuose iki 2005 metų. Ji išlaikė europinę priekabiavimo kaip orumo pažeidimo koncepciją, bet aiškiai išreiškė priekabiavimo pasireiškimo formų lytinę prigimtį.

Lietuvoje seksualinio priekabiavimo reguliavimas grindžiamas minėta direktyva. Mūsų teisinėje sistemoje galima aptikti keturias teisinės atsakomybės už seksualinį priekabiavimą formas: drausminę, civilinę, administracinę ir baudžiamąją. Drausminės atsakomybės pavyzdys – Kariuomenės drausmės statuto (Valstybės žinios. 2006, Nr. 17-603) 87 straipsnyje įtvirtintas seksualinis priekabiavimas. Statuto ypatumas – už tokių seksualinį priekabiavimą atsako tik specifiniai subjektai: profesinės karo tarnybos kariai ir kariūnai. Be to, esant baudžiamosios atsakomybės požymių, turi būti taikoma pastaroji. Kalbant apie civilinę atsakomybę, Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (Valstybės žinios. 2000, Nr. 74-2262) 1.115 straipsnyje nustatyta, kad civilinės teisės saugomi objektai yra asmeninės neturtinės teisės, t. y. ekonominio intereso neturinčios ir neatskiriama susijusios su jų turėtojais teisės. Seksualiniu priekabiavimu asmeniui paprastai sukeliami įvairūs dvasiniai išgyvenimai, pažeminimas, reputacijos pablogėjimas ar kt., todėl toks asmuo civiline tvarka turi teisę reikalauti neturtinės žalos atlyginimo. Administracinės atsakomybės šaltinis – Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymas (Valstybės žinios. 1998, Nr. 112-3100) bei Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodekso (Valstybės žinios. 2005, Nr. 122-4359) (toliau – ATPK) 41⁽⁶⁾ straipsnis. Pagal Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymą „seksualinis priekabiavimas – nepageidaujamas užgaulus, žodžiu, raštu ar fiziniu veiksmu išreikštas seksualinio pobūdžio elgesys su asmeniu, kai tokį elgesį lemia tikslas ar jo poveikis pakenkti asmens orumui, ypač

sukuriant bauginančią, priešišką, žeminančią ar įžeidžiančią aplinką“. Pažymėtina, kad daugiau nei 70 proc. (t. y. 12 iš 17) tyrime apklaustų prokurorų nurodo, kad šioje santykių srityje egzistuoja administracinės ir baudžiamosios teisės normų kolizija. Aplinkybė, kad *nepageidaujamo elgesio draudimas, remiantis baudžiamąja teise, neturi alternatyvių poveikio priemonių kitose teisės šakose* [4, p. 29], yra vienas iš svarbiausių veikos kriminalizavimo kriterijų. Tiesa, tarp šių normų galima rasti keletą formalių skirtumų, kurie leidžia suabejoti kolizijos egzistavimu: baudžiamajam nusižengimui būdingas specialusis tikslas – siekimas seksualinio bendravimo ar pasitenkinimo, o administraciniam teisės pažeidimui – tikslas pakenkti asmens orumui; baudžiamajam nusižengimui būtinas nukentėjusiojo priklausymas nuo kaltinamojo, o administraciniam – ne; administracinio teisės pažeidimo vienas iš požymių – „sukuriant bauginančią, priešišką, žeminančią ar įžeidžiančią aplinką“, o baudžiamąjo nusižengimo sudėtis tokio požymio nenumato; be to, skiriasi ginamas objektas ir sankcija. Dėl šių skirtumų negalima visiškai sutikti su prokurorų pozicija ir aiškiai pasakyti, jog administracinė teisė seksualinio priekabiavimo srityje tėra tik baudžiamosios alternatyva.

2. Seksualinio priekabiavimo, kaip baudžiamąjo nusižengimo, sudėties problematika

LR BK 152 straipsnio dispozicija apibrėžiama taip: „Tas, kas siekdamas seksualinio bendravimo ar pasitenkinimo vulgariais ar panašiais veiksmais, pasiūlymais

ar užuominomis priekabiavo prie pagal tarnybą ar kitaip priklausomo asmens.“

Seksualinio priekabiavimo, kaip baudžiamojo nusižengimo, sudėties pagrindinis *objektas*, remiantis aptariamo straipsnio vieta BK struktūroje, yra žmogaus seksualinio apsisprendimo laisvė ir neliečiamumas. Autoriaus nuomone, tikslinga susiaurinti objektą, paliekant sudėtyje vien seksualinio apsisprendimo laisvę, nes seksualinio apsisprendimo neliečiamumas yra susijęs tik su mažamečiais asmenimis, o šie nukentėjusiaisiais pagal BK 152 straipsnį būti negali. Jei seksualinio priekabiavimo objektyvieji požymiai, numatyti BK 152 straipsnyje, pasireiškia prieš mažametį asmenį, baudžiamoji atsakomybė kyla už mažamečio asmens tvirkinimą pagal BK 153 straipsnį. Papildomas baudžiamojo nusižengimo objektas – žmogaus garbė ir orumas. Dauguma respondentų (12 mano, kad pagrindinis objektas – garbė ir orumas; tik keturi išreiškė nuomonę, kad pagrindinis objektas – seksualinio apsisprendimo laisvė ir neliečiamumas; kiti 20 pagrindinio objekto neišskyrė) garbę ir orumą linkę manyti esant pagrindiniu seksualinio priekabiavimo objektu. Kurias vertybes ši nusikalstama veika pažeidžia labiau, yra aktualus diskusinis klausimas, priklausantis nuo kiekvieno teisininko seksualinio priekabiavimo reiškinių suvokimo. Pabrėžiant nusikalstamos veikos kaltininko tikslą – seksualinį bendravimą, galima sutikti, kad objektas tikrai yra seksualinio apsisprendimo laisvė, bet vien nukentėjusiųjų požiūriu – dažniausiai kaip pagrindinė vertybė pažeidžiamas aukų orumas, o kartais net garbė (jei seksualinis priekabiavimas vykdomas viešoje vietoje,

o tai yra retenybė)¹. Įdomu, kad ir Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2002/73/EB 2 straipsnio 2 dalyje [1], ir Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatyme seksualinis priekabiavimas apibrėžiamas kaip žmogaus orumo pažeidimas. Be to, tiek JAV, tiek kontinentinės teisės valstybėse pirmiausia pabrėžiama, kokią žalą aukai padaro priekabiavimas, o tik paskui priekabiautojo ketinimai. Šios nusikalstamos veikos sudėties papildomi objektai gali būti: asmens veiksmų laisvės varžymas, nukentėjusiojo sveikata (pvz., kai dėl nuošalinių priekabiavimo sukeltos įtampos žmogus suserga psichikos liga), turiniai ar ekonominiai interesai (pvz., kai nukentėjusiajam sumažinamas atlyginimas), normali nepilnamečio asmens raida (pvz., seksualinio priekabiavimo šeimoje atveju) ir kt.

Labai svarbus seksualinio priekabiavimo sudėties būtinas požymis yra *nukentėjusysis*, nes jis leidžia atskirti seksualinį priekabiavimą nuo mažamečio asmens tvirkinimo. Nukentėjęs nuo seksualinio priekabiavimo gali būti tik asmuo, sulaukęs 14 metų. Kitas svarbus aspektas – nukentėjusiojo žmogaus lytis. Šis nusižengimas padaromas tiek prieš vyrus, tiek prieš moteris. Įdomu, kad seksualinis priekabiavimas kaip neteisėtas reiškinys susiformavo daugiausia dėl feminisčių judėjimų praėjusio amžiaus antrosios pusės viduryje ir buvo suprantamas tik kaip moterų teisių pažeidimas. JAV teismų praktikoje vyras nukentėjusiu nuo seksualinio priekabiavi-

¹ Pažymėtina, kad rengiant naująjį BK 152 straipsnį, pagrindinis motyvas, nulėmęs jo vietą BK skyriuje kartu su seksualinio pobūdžio nusikaltimais (t. y. BK XXI skyriuje), buvo kodekso rengimo grupės akcentuotas specialusis nusikalstamos veikos subjekto tikslas – seksualinio bendravimo ar pasitenkinimo siekimas.

mo tapo tik 1998 metais, ir nuo to laiko kasmet nukentėjusių vyrų skaičius didėja. Dabar net 11–15 proc. visų priekabiavimo skundų JAV teismams pateikia vyrai [12].

Specialusis nukentėjusiojo požymis – *priklausomumas*. Terminas „priklausomas“ pagal Dabartinės lietuvių kalbos žodyną turi dvi reikšmes: a) susijęs priežasties ir pasekmės santykiu; b) esantis valdžioje, nelaisvas [3, p. 607]. „Pasinaudojimas priklausomumu – tai specifinė psichinės prievartos rūšis, kai nukentėjusiajam tiesiogiai arba užuominomis leidžiama suprasti, jog norint išvengti tam tikrų nemalonumų jis privalo paklusti kaltininko valiai. Priklausomumas suponuoja tokius santykius tarp žmonių, kai vieno žmogaus gerovė (padėtis) priklauso nuo kito žmogaus geros valios“ [17, p. 39]. Pabrėžtina, kad teisinę reikšmę turi ir teisinę atsakomybę sukelia tik juridinis (t. y. įtvirtintas teisės aktuose) priklausomumas. Dispozicijoje skiriamas dvejetainis priklausomumas: tarnybinis ir kitoks priklausomumas. Tarnybinis priklausomumas – kai priekabiautoją ir asmenį, kurio atžvilgiu padaroma neteisėta veika, sieja tarnybos arba darbo santykiai. Tokius santykius reguliuoja Darbo kodeksas (Valstybės žinios. 2002, Nr. 64-2569), Valstybės tarnybos įstatymas (Valstybės žinios. 2002, Nr. 45-1708) ir kiti teisės aktai, kuriuose įtvirtinta skirtingas pareigas einančių darbuotojų (valstybės tarnautojų) kompetencija ir darbo pobūdis. Tai gali būti viršininko ir darbuotojo, direktoriaus ir jo asistentės, taip pat karininko ir kario santykiai (Krašto apsaugos sistemos organizavimo ir karo tarnybos įstatymas (Valstybės žinios. 1998, Nr. 49-1325)). „Kitoks priklausomumas“ – sąvoka, kelianti

daug neaiškumų, nes tikslaus apibrėžimo ir baigtinio kitokio priklausomumo rūšių sąrašo teisės aktuose rasti sudėtinga. BK turi dar keletą straipsnių, kuriuose galima rasti priklausomumo sąvoką, pavyzdžiui, BK 151 straipsnis, BK 151¹ straipsnis (čia įtvirtintas vaikų priklausomumas nuo tėvų ar globėjų: „...turintis įstatymuose nustatytą igaliojimų nepilnamečio asmens atžvilgiu“); taip pat BK 308 straipsnio 2 dalyje („...materialiai, dėl tarnybos ar kitaip priklausomą asmenį“). Priklausomumo sąvoka BK 308 straipsnyje susideda nebe iš dviejų, o iš trijų elementų: tarnybinio, materialinio ir kitokio priklausomumo. Iš to galima daryti išvadą, kad BK 152 straipsnio dispozicijoje minimas kitoks priklausomumas apima ir materialinį priklausomumą (tiesiog BK 308 straipsnyje priklausomumo sąvoka yra labiau detalizuojama). Materialinis priklausomumas – tai toks priklausomumas, kai asmuo visiškai ar iš dalies kaltininko išlaikomas arba gauna iš jo privalomą teikti materialinę paramą (pvz., vaikai išlaikomi tėvų, todėl nuo jų yra materialiai priklausomi). Pagal 2003 m. gruodžio 22 d. Tarybos Pamatinių sprendimą dėl kovos su seksualiniu vaikų išnaudojimu ir vaikų pornografija, kuriuo remiantis kriminalizuota BK 151¹ straipsnyje įtvirtinta nusikalstama veika, vaiko priklausomumas nuo suaugusiojo yra „pripažinta pasitikėjimo, valdžios arba įtakos vaikui padėtis“. Kadangi šeimos, globos ar rūpybos teisiniuose santykiuose priklausomumas egzistuoja, čia įmanomas seksualinis priekabiavimas kaip baudžiamasis nusižengimas (kitaip nei administracinės teisės reguliuojamas seksualinis priekabiavimas, kuris neapima

šeimos teisinių santykių srities). „Kitoks priklausomumas“ taip pat egzistuoja tarp dėstytojo ir studento, mokytojo ir moksleivio, daktaro ir paciento, policininko ir sulaikyto asmens, kalėjimo prižiūrėtojo ir kalinio ir kituose teisiniuose santykiuose.

Probleminių klausimų, ar egzistuoja priklausomumas, kyla esant civiliniams santykiams, kur vyrauja dispozityvusis elementas. Autoriaus nuomone, vienašalės prievolės atveju priklausomumas yra įmanomas (pvz., kreditorius ir skolininkas). Skolininko materialinis išskolinimas lemia jo priklausomumą nuo kreditoriaus, o šalys akivaizdžiai nėra lygios. Daugiau problemų esant civiliniams santykiams, kai vyrauja priešpriešinės prievolės, o abiejų priešingų šalių interesas yra faktiškai lygiavertis (pvz., esant nuomos santykiams nuomotojo pagrindinis interesas – gauti pinigų, o nuomininko – naudotis nuomojamu daiktu). Autoriaus nuomone, visi civiliniai santykiai yra unikalūs ir individualūs, nors ir „įvilkti“ į tam tikro pavadinimo prievolės rėmus. Taigi nuomininkas nėra lygus nuomininkui, o nuomotojas nuomotojui. Akivaizdu, kad neturtingas, praradęs darbą nuomininkas yra labiau priklausomas nuo nuomotojo nei įprastoje situacijoje. Taigi kiekvienu atveju reikėtų vadovautis ne tik formalia nuostata, bet ir vertinti konkrečią, galinčią lemti teisinius santykius šalių padėtį.

Seksualinio priekabiavimo, kaip baudžiamojo nusižengimo, sudėtis yra *formalioji*. Baudžiamasis nusižengimas laikomas baigtu jau nuo vulgarių ar panašių veiksmų pradėjimo arba nuo tokio pat pobūdžio pasiūlymų arba užuominų pareiškimo momento, o materialūs padariniai nėra būtini.

Palaužus nukentėjusiojo valią ir atsiradus padariniams – lytiniam santykiavimui ar kitokiam lytinės aistros tenkinimui, panaudojus nukentėjusiojo priklausomumą (prieš jo / jos valią), veiką galima kvalifikuoti pagal BK 151 straipsnio 1 arba 2 dalis arba BK 151¹ straipsnio 2 dalį. Keli prokurorai anketos atsakymuose pasiūlė reformacinę idėją: BK 152 straipsnį panaikinti, o šią sudėtį išdėstyti kartu kalbant apie privertimą lytiškai santykiauti, numatytą BK 151 straipsnyje. Remiantis šia nuomone, turėtų atsirasti BK 151 straipsnio trečioji dalis – dabartinė seksualinio priekabiavimo sudėtis, o straipsnis turėtų vadintis „Privertimas lytiškai santykiauti ir seksualinis priekabiavimas“. Šio požiūrio šalininkų nuomone, seksualinis priekabiavimas yra taip pat vertimas lytiškai santykiauti, tik be lytinio santykiavimo arba kitokio lytinės aistros tenkinimo padarinių. Autoriaus nuomone, toks požiūris dabartinės baudžiamojo nusižengimo sudėties atžvilgiu būtų šiek tiek per siauras, nes kaltinamasis seksualinio priekabiavimo veika nebūtinai siekia seksualinio bendravimo su nukentėjusiuoju. Dabartinis teisinis reguliavimas numato kelis alternatyvius seksualinio priekabiavimo tikslus: seksualinio bendravimo arba pasitenkinimo (nesiekiant lytinių santykių). Dėl to sujungti į vieną baudžiamosios teisės normą seksualinį priekabiavimą ir privertimą lytiškai santykiauti nebūtų galima, o kurią laiką trunkantis, testinis seksualinis priekabiavimas nebūtinai turi peraugti į privertimą lytiškai santykiauti. Be to, negalima tapatinti ir nebaigto privertimo lytiškai santykiauti su seksualiniu priekabiavimu, turint tikslą siekti seksualinio bendravimo.

Šių nusikalstamų veikų riba yra labai siaura, o jas atskirti labai sudėtinga (ypač kai privertimas lytiškai santykiuoti yra nebaigtas). O. Fedosiuko nuomone, „privertimui lytiškai santykiuoti būdinga ryškesnė psichinė prievarta, o grasinimo elementas čia turėtų būti akivaizdesnis nei seksualinio priekabiavimo, kur priekabautojo veiksmai yra labiau nemalonūs negu bauginami [17, p. 46].

Seksualinis priekabiavimas pasireiškia tik *aktyviais veiksmais* ir tik tam tikrais alternatyviais veiksmais: vulgariais ar panašiais veiksmais, pasiūlymais ir (ar) užuominomis. „Vulgarus“ pagal Dabartinės lietuvių kalbos žodyną – šiurkštus, storžieviškas; supaprastintas iki iškraipymo, subanalintas [3, p. 944]. Šiurkštumas gali pasireikšti įvairiais nemandagiais veiksmais: nešvankiais gestais, išreiškiančiais siekį seksualiai bendrauti ar imituojančiais toki bendravimą, paglostymais, prisilietimais, pliaukštelėjimais, per ilgais rankos laikymais, oro bučiniais ar net tikrais bučiniais, prisidengiant nereikšmingomis progomis. Pasiūlymai gali būti žodžiu, raštu, įvairiais gestais ar mimikomis. Pasiūlymais tiesiogiai siekiama seksualinio bendravimo. Pažymėtina, kad dažniau nei tiesioginius pasiūlymus priekabautojas naudoja užuominas. Užuominos – užmaskuoti pasiūlymai, už kurių slypi tas pats seksualinio bendravimo ar pasitenkinimo siekis. Tai gali būti anekdotai, žodinės užuominos (pvz. „šiandien išvažiavo žmona, lova bus laisva“), dviprasmiški laiškai, nuotraukos, vaizdo įrašai, įvairios brangios dovanos, netiesiogiai siekiant už jas atlygio, net atlyginimo padidinimas ar, atvirkščiai, sumažinimas ir kt. Svarbu pabrėžti, kad visi

šie alternatyvūs veiksmai, kurie gali pasireikšti bet kuria forma ar net visų jų kompleksu, turi būti nepriimtini, nemalonūs, sukelti nukentėjusiajam blogus išgyvenimus. Jeigu auka toleruoja priekabiavimą, tokie santykiai neatitinka baudžiamojo nusižengimo sudėties. Vargu ar teisinga JAV teisėje įtvirtinta nuostata, kad darbo santykiuose net ir abipusiškai toleruojami intymūs santykiai yra neteisėti ir baudžiami kaip „seksualinis favoritizmas“, nes diskriminuoja vieną darbuotoją kitų atžvilgiu [7, p. 9]. Autoriaus įsitikinimu, baudžiamoji teisė neturėtų „kištis“ į tokių santykių sritį, kurioje vyrauja pilnamečių ir veiksmų asmenų savanoriškumo elementas. Esant šiems santykiams sunkiai būtų galima atskirti subjektą nuo nukentėjusiojo. Seksualinio priekabiavimo kriminalizavimo kritikų nuomone, seksualinis priekabiavimas tėra feminisčių išpūstas burbulas, ir daug dažniau nei vyrai priekabiauja prie moterų pasitaiko priešinga situacija, kai, siekdamos karjeros ar kitokios naudos, moterys, pasinaudodamos savo seksualumu, pačios provokuoja vyrus. Kitas probleminis aspektas yra susijęs su nukentėjusiojo valios pasikeitimu. Pavyzdžiui, aktyviai provokavusi viršininką ir pasiekusi jo intymų dėmesį, sekretorė persigalvoja ir paduoda jį į teismą dėl seksualinio priekabiavimo. Remiantis tyrimo duomenimis, respondentai tokios situacijos nekriminalizuotų ir įvardytų tik kaip paprastą bendradarbių flirtą. Kita vertus, vėlgi reikėtų vertinti konkrečią situaciją – kaip ir dėl ko pakito asmens valia. Esant seksualiniam priekabiavimui valios pasikeitimas yra įmanomas, o šiai nusikalstamai veikai kvalifikuoti nėra būtina santykių priešistorė. Tačiau jeigu po-

kytis atsirado dėl savanaudiškų motyvų, kvalifikuoti viršininko elgesį kaip seksualinį priekabiavimą būtų neteisinga.

BK 152 straipsnio dispozicija, autoriaus nuomone, nėra tiksliai apibrėžta veikos atžvilgiu. Už vienkartinį vulgarų veiksmą, žvilgsnį ar meilės raštelį, nesikartojančią, atsako nedavusią užuominą arba pasiūlymą nereikėtų taikyti baudžiamosios atsakomybės. Jeigu veika vienkartinė ir nebesikartoja, preziumuotina, kad pakankama „bausmė“ priekabautojui tapo vien jo „dėmesio objekto“ atstūmimas, ir tokia veika neturėtų būti kriminalizuota. Autoriaus įsitikinimu, dispozicijoje reikėtų pabrėžti alternatyvių veiksmų tęstinumą, kartotinumą, intensyvumą, tų pačių neteisėtų būdų naudojimą kitų asmenų atžvilgiu, galbūt net nuoseklumą. Už vienkartinio pobūdžio veiką būtų galima taikyti kitas atsakomybės rūšis: drausminę arba administracinę. Antraip vargu ar įmanoma sutikti, kad vienkartinis veikos pobūdis atitinka daugumą kriminalizavimo kriterijų, tarp jų – veikos pavojingumą.

Seksualinio priekabiavimo, kaip baudžiamojo nusižengimo, *subjektu* gali būti tik fizinis, šešiolikos metų sulaukęs, pakaltinamas arba ribotai pakaltinamas asmuo, nuo kurio nukentėjusysis yra pagal tarnybą arba kitaip priklausomas. Pažymėtina, kad priekabautojas-subjektas gali būti ne tik priešingos aukai, bet ir tos pačios lyties asmuo [18] (autorius nuomone, šis momentas paneigia iš JAV kilusį seksualinio priekabiavimo kaip diskriminacijos dėl lyties suvokimą). Šis baudžiamasis nusižengimas gali būti padaromas tik *tiesiogine tyčia*. Kaltininkas turi suprasti, kad savo vulgariais ar panašiais veiksmais, pasiūly-

mais, užuominomis pažeidžia nukentėjusiojo asmens lytinio apsisprendimo laisvę, kad tokia veika yra pavojinga, ir norėti taip veikti. Kaltininkas turi suvokti, kad jo veiksmai yra netoleruoti, nepageidautini kito asmens, sukeliantys jam nemalonius pojūčius. Kalbant apie teisinį reguliavimą pažymėtina, kad JAV tiesioginė tyčia nėra privalomas seksualinio priekabiavimo sudėties požymis ir ten yra įtvirtintas net seksualinis priekabiavimas prie trečiosios šalies².

Būtinai seksualinio priekabiavimo, kaip baudžiamojo nusižengimo, sudėties požymis yra specialusis *tikslas*: seksualinio bendravimo ar pasitenkinimo siekis. Minėti alternatyvūs tikslai padeda atskirti šį baudžiamąjį nusižengimą nuo administracinio teisės pažeidimo (pagal Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatyme pateiktą seksualinio priekabiavimo apibrėžimą tikslas yra kitas – pakenkti asmens orumui) bei nuo įžeidimo, numatyto BK 155 straipsnyje, kuriame nereikalaujama specialaus tikslo. Esant seksualinio bendravimo tikslui, priekabautojas savo vulgariais veiksmais, pasiūlymais ar užuominomis siekia lytiškai santykiauti (siekia vaginalinių santykių) ar kitaip tenkinti lytinę aistrą (pvz., oraliniu, analiniu ar kitokiu būdu). Palaužus aukos valią, užtenka tik pradėti lytiškai santykiauti, panaudojus nukentėjusiojo priklausomumą, ir tokia veika turėtų būti kvalifikuojama

² *Quid pro quo* priekabiavimas prie trečiosios šalies yra tais atvejais, kai darbuotojai, kurie patys nėra seksualinio priekabiavimo objektai, praranda galimas darbo privilegijas, kurios atitenka menčiau kvalifikuotiems darbuotojams, nesipriešinantys priekabavimui. JAV priekabautojo ketinimai ir tikslai nėra akcentuojami, ten svarbus pats priekabautojo elgesys ir neturi reikšmės, kam jis yra skirtas [10].

pagal BK 151 arba BK 151¹ straipsnius. Kitas tikslas – pasitenkinimo siekimas. Jis sąlygiškai mažiau pavojingas, nes priekabautojas nesiekia seksualinio bendravimo su nuo jo priklausančia auka. Tokiam asmeniui pasitenkinimą kelia vien seksualinio pobūdžio vulgarūs veiksmai, pasiūlymai ar užuominos, kuriais priekabautojas suteikia sau „malonumą“ prieš aukos valią. Kartais šis tikslas yra viena iš dviejų alternatyvų („jei leisis – gerai, jei ne – taip pat neblogai“), kitais atvejais priekabautojas dėl vienokių ar kitokių priežasčių (pvz., serga impotencija) nesiekia intymių santykių su nukentėjusiuoju ir patiria malonumą vien iš priekabavimo.

3. BK 152 straipsnio (ne)taikymo praktika ir pagrindinės ją lemiančios priežastys

Prokurorams pateiktų klausimų atsakymai rodo, kad net 15 iš 17 (t. y. apie 90 proc.) apklaustų pareigūnų dar nėra susidūrę su seksualinio priekabavimo normos taikymu. Keletas individualių anketos atsakymų skambėjo taip: „kadangi visiškai nėra praktikos, sunku komentuoti“. Šios tyrimo stadijos uždavinys – išsiaiškinti, kokios priežastys lemia, kad nėra BK 152 straipsnio taikymo praktikos. Susisteminus tyrimo rezultatus, išskirtos trys pagrindinės priežastys: 1) sudėtingas tokio pobūdžio bylų įrodinėjimas; 2) prastas visuomenės narių normos supratimas ir įsisavinimas; 3) visuomenės narių (ypač moterų) baimė ir teisiųjų žinių stoka. Tarp kitų priežasčių galima įvardyti jau aptartą analizuojamo BK straipsnio netobulumą; mažą veikos pavojingumą; specifinę taikomų santykių

sritį; visuomenės seksualinio priekabavimo toleranciją; baudžiamosios ir administracinės teisės normų koliziją ir pan.

Įrodinėjimas – įstatymo reguliuojama veikla, kurios metu renkami ir pateikiami, patikrinami ir vertinami reikšmingi duomenys. Ši veikla vykdoma siekiant išaiškinti bylai reikšmingas aplinkybes ir nustatyti tiesą byloje [5, p. 174]. Įrodinėjimo sudėtingumas – pagrindinė seksualinio priekabavimo funkcionavimo „yda“. Apibendrinant anketos rezultatus pažymėtina, kad respondentai (prokurorai ir baudžiamosios teisės studentai) nurodė, jog sunkiausia įrodyti šios nusikalstamos veikos subjektyviosios pusės elemento požymius: kaltę ir specialųjį tikslą. Gauti rezultatai yra dėsningi ir logiški, nes atitinka praktines realijas – įrodinėti tiesioginę tyčią ir specialųjį tikslą ypač sunku, nes bendravimas iš esmės verbalinis, dažnai gestais, neatmetama ir nesusipratimo tarpusavyje galimybė. Nukentėjusiajam nešvankus anekdotas gali pasirodyti akivaizdus seksualinis priekabavimas, o priekabautojas gali argumentuoti, kad tokiu anekdotu nesiekęs nieko daugiau kaip tik linksmai pašmaikštauti. Kitas veiksnys, apsunkinantis įrodinėjimą, – nukentėjusiųjų baimė. Dėl baimės, pavyzdžiui, prarasti darbą ar sugadinti santykius su viršininku, nukentėjusysis gali neparodyti, jog tokie veiksmai jam nėra priimtini. Tokiu atveju kaltinamajam nėra sudėtinga apsiginti, teigiant, kad jis nesupratęs, jog savo veiksmais varžė nukentėjusiojo valią, nes iš pastarojo nebuvo jokio faktinio pasipriešinimo. Liudytojų tokiose bylose dėl jų specifinio pobūdžio taip pat būna labai retai, lieka tik nukentėjusiojo parodymai prieš kardinaliai prie-

šingus kaltinamojo parodymus. Autoriaus nuomone, norint sėkmingai įtvirtinti seksualinį priekabiavimą mūsų baudžiamosios teisės sistemoje, reikėtų keisti procesines seksualinio priekabiavimo įrodinėjimo taisykles. Kaip puikiai veikiantį pavyzdį galima pateikti JAV teisinį reglamentavimą, kur įrodinėjimo našta yra perkelta kaltinamajam, pritaikant „protingos moters“ standartą³. Kita vertus, tokia nuostata Lietuvos Respublikos teisinėje sistemoje nederėtų su vienu iš svarbiausių baudžiamojo proceso principu – *in dubio pro reo* (visos abejonės turi būti traktuojamos kaltinamojo naudai), nekaltumo prezumpcija ir kt. Antra vertus, JAV subjektyvieji priekabiavimo požymiai nėra esminiai, dėl to seksualinis priekabiavimas įrodomas kur kas paprasčiau, o bylų yra labai daug. Tačiau ten problemų labai dažnai kyla dėl specialaus moterų provokavimo ar paprasčiausio nesusipratimo, kai priekabiautoju pripažįstamas to visai nesiekęs asmuo. Akivaizdu, kad seksualinio priekabiavimo įrodinėjimo mūsų teisinėje sistemoje nepalengvina ir aplinkybė, jog tai yra privataus kaltinimo bylos, o kaltintojas yra ne savo srities specialistas – prokuroras (kaip valstybinio kaltinimo byloje), o dažnai apie įrodinėjimo dalyką ir ribas nieko nesuvokiantis nukentėjęsysis.

Antroji pagal svarbą respondentų paminėta priežastis – prastas visuomenės narių seksualinio priekabiavimo normos supratimas ir įsisavinimas. Galima kelti prielaidą, kad nauja kriminalizuota veika neatitinka baudžiamosios teisės teoretikų išskiriamų

³ Preziumuota, kad teismai seksualinį priekabiavimą pirmiausia turi vertinti iš aukos-moters pozicijos, o įrodyti nekaltumą turi apkaltinti priekabiavimu darbdaviai. Tačiau ne visi teismai rėmėsi šiuo standartu.

kriminalizavimo kriterijų [4, p. 27–35]. Remiantis tyrimo duomenimis, seksualinis priekabiavimas labiausiai neatitinka pavojingumo kriterijaus (10 iš 17, t. y. apie 60 proc., apklaustų prokurorų paminėjo šį kriterijų). Pavojingumas įtvirtintas BK kaip vienas iš svarbiausių nusikalstamos veikos požymių, nors užsienio teisinėse sistemose dažniausiai apsiribojama draudžiamumo (priešingumo) teisei kriterijumi. „Lietuvoje šio nusikalstamos veikos požymio įteisinimas buvo grindžiamas tuo, kad naujojo BK 15 str. numato vieną tyčios intelektualinį aspektą, pagal kurį kaltininkas privalo suvokti būtent savo daromos veikos pavojingumą (o ne veikos draudžiamumą). Be to, BK 36 str. numato atleidimo nuo baudžiamosios atsakomybės institutą, kai nusikalstama veika dėl aplinkybių pasikeitimo praranda savo pavojingumą“ [4, p. 29]. Filosofiniu požiūriu pavojingumas suprantamas kaip keliantis grėsmę asmens, visuomenės ir valstybės funkcionavimui. Kita vertus, tai nereiškia, kad jei veika nėra pavojinga baudžiamosios teisės požiūriu, ji negali būti draudžiama, pavyzdžiui, administracinės teisės. Baudžiamoji teisė privalo būti kaip *ultima ratio* valstybės reakcijos į nepageidaujamą elgesį priemonė (forma).

Vertinant BK 152 straipsnyje numatytą veiką pavojingumo aspektu, galima pažymėti dar vieną problemą. Autoriaus nuomone, seksualinis priekabiavimas šeimoje prie nepilnamečių asmenų yra pavojingesnė veika. Nepilnamečiai asmenys yra labiau socialiai pažeidžiami ir priklausomi nuo priekabiautojo. Jie gali nevisiškai suvokti priekabiautojo veiksmus ir nemokėti nuo jų apsiginti. Be to, seksualinis prieka-

biavimas prie nepilnamečių asmenų gali pažeisti dar vieną papildomą objektą – nepilnamečių asmenų normalią protinę, psichinę ar net lytinę raidą. Kai priekabijama šeimoje (ši sritis yra akivaizdžiai jautresnė nei darbas ar mokymo įstaiga), padariniai apskritai nėra prognozuojami. Reikia sutikti, kad atleidimas iš darbo nėra lygiareikšmis padarinys nuosavų namų baimei. Kitas argumentas – už seksualinį priekabiovimą šeimoje nėra galima administracinė atsakomybė, o tokio priekabiovimo samprata neatitiktų seksualinio priekabiovimo kaip diskriminacijos dėl lyties klasikinio suvokimo. Autoriaus nuomone, BK 152 straipsnį reikėtų išskaidyti BK 151 ir BK 151¹ straipsnio pavyzdžiu – atskirai kriminalizuoti seksualinį priekabiovimą prie nepilnamečių – kaip pavojingesnę veiką. Kvalifikuojamasis požymis turėtų būti auką ir priekabiautoją siejantys šeimos, globos ar rūpybos santykiai.

Visuomenės tolerancija, pasak respondentų, yra antras pagal svarbą veikos kriminalizavimo kriterijus, kurio neatitinka seksualinis priekabiovimas. Jei visuomenėje vyrauja nuomonė, kad seksualinio priekabiovimo veika nėra nei pavojinga, nei nusikalstama, į ją „žiūrima pro pirštus“, tai su tokiu reiškiniu kovoti baudžiamosios teisės priemonėmis yra labai sudėtinga. Vien draudimai, be kitų veiksmingų priemonių paveikti žmonių mąstymą, dažniausiai nebūna veiksmingi. Visuomenėje į seksualinio priekabiovimo aukas vis dar žvelgiama su pašaipą ir panieką, o aukos-moterys bijo kreiptis į teisumą, nes taip gali susigadinti ne tik karjerą, bet ir reputaciją ar net sveikatą. Toliau pagal respondentų balsų skaičių – privačios srities kri-

terijus. G. Švedo nuomone: „baudžiamoji teisė kaip ir bet koks socialinis institutas gali funkcionuoti tik tam tikrose ribose, kurias peržengus galimas netgi neigiamas rezultatas.“ [4, p. 31] Priekabiovimas įprastai vyksta tokioje erdvėje, kur auką su priekabiautoju yra atskirti nuo pašalinių, liudytojų nėra, aplinka intymi (pvz., viršininko kabinetas). Kita vertus, privati sritis šiuo atveju apsunkina labiau patį įrodinėjimo procesą, bet negali daryti įtakos veikos pavojingumui ar priekabiovimo reiškinio tolerancijai. Pažymėtina, kad nėra tobula ir seksualinio priekabiovimo, kaip baudžiamojo nusižengimo, įstatyminė technika, taip pat kyla neaiškumų dėl galimos administracinės ir baudžiamosios teisės normų kolizijos. Šios aplinkybės taip pat daro didelę įtaką seksualinio priekabiovimo, kaip baudžiamojo nusižengimo, funkcionavimui. O veikos paplitimas yra vienintelis kriminalizavimo kriterijus, kurio iš apklausos rezultatų visiškai nematyti, todėl galima teigti, kad seksualinio priekabiovimo veika jį atitinka. Tą rodo ir sociologiniai 2006 m. Vilniaus universiteto Komunikacijos fakulteto studentų atlikti tyrimai: kas penkta moteris ir kas septintas vyras bent kartą gyvenime yra patyrę seksualinį priekabiovimą [16]. Šiuos duomenis papildo mūsų apklausos-anketos gauti rezultatai: darbo vietoje susidurti su seksualiniu priekabiovimu teko 3 iš 17 apklaustų prokurorų (18 proc.). Akivaizdu, kad procentinė išraiška turėtų būti dar didesnė, nes tarp apklaustų prokurorų buvo tik dvi moterys, o jos su seksualiniu priekabiovimu susiduria kur kas dažniau nei vyrai.

Iš gautų tyrimo rezultatų galima daryti išvadą, kad seksualinio priekabiovimo,

kaip baudžiamojo nusižengimo, norma Lietuvos Respublikoje neveikia, nors pats reiškinys egzistuoja ir yra paplitęs. Aki-vaizdu, kad normos netaikymą lemia tiek įvairios techninės priežastys (pvz., sunku įrodyti, netiksli ir neaiški baudžiamojo nusižengimo sudėtis, galima normų kolizija ir kt.), tiek visuomenėje nusistovėjęs požiūris ir savimonė. Kuri priežastis svarbesnė ir lemia kitos egzistavimą, – parodys laikas. Dabartinėje situacijoje galima konstatuoti, kad seksualinio priekabiavimo norma yra neveikianti, turi daugybę trūkumų ir Baudžiamajame kodekse egzistuoja tik simboliškai.

Išvados

1. Vilniaus universiteto Komunikacijos fakulteto studentų tyrimo duomenimis, bent vieną kartą su seksualiniu priekabiavimu Lietuvoje yra susidūrę 21 proc. moterų ir 15 proc. vyrų. O per penkerius metus, kai įtvirtintas BK seksualinio priekabiavimo draudimas, teisme nepriimta nė vieno nuosprendžio, o ikiteisminio tyrimo įstai-gose užregistruota mažiau nei 20 skundų. Geriausiai situaciją rodo apklausos metu gauti atsakymai į klausimą: Ar kreiptumė-tės į teismą dėl savo teisių gynimo seksua-linio priekabiavimo atveju, į kurį net 14 iš 17 (daugiau kaip 80 proc.) prokurorų atsa-kė neigiamai, ir savo teises gintų kitais bū-dais. Natūralu, kad jei net praktikai igno-ruoja šią normą, reikalauti elgtis priešingai iš paprastų žmonių būtų nelogiška.

2. Veikos faktinis paplitimas, tačiau ją reguliuojančios baudžiamosios teisės normos netaikymas leidžia kelti prielaidą, kad seksualinis priekabiavimas neatitinka kitų veikos kriminalizavimo kriterijų. Remiantis tyrimo duomenimis, seksualinis priekabiavimas iš visų veikos krimi-nalizavimo kriterijų labiausiai neatitinka pavojingumo požymio (taip mano apie 60 proc. apklaustų prokurorų). Tačiau da-ryti išvadą, kad seksualinis priekabiavi-mas yra apskritai nepavojinga veika, ne-galima. Autoriaus nuomone, seksualinis priekabiavimas prie nepilnamečių asmenų šeimos santykių srityje yra labai pavojin-ga veika, šiuo aspektu turinti pasiekti net nusikaltimo lygmenį.

3. Iš techninių normos netaikymo prie-žasčių vienintelė svarbiausia – sudėtinga įrodinėti veiką. Šalia procesinių trūkumų taip pat reikėtų atsižvelgti į šio baudžiamo-jo nusižengimo normos dispozicijos neto-bulumą bei galimą koliziją su administraci-nės teisės norma, kaip veiksnius, darančius įtaką BK 152 straipsniui funkcionuoti. Autoriaus nuomone, siekiant tikslumo, baudžiamojo nusižengimo sudėties veikos požymiui alternatyvių veiksmų požymius reikėtų išplėsti ir pabrėžti jų tęstinumą, kar-totinumą, intensyvumą, tų pačių neteisėtų būdų panaudojimą kitų asmenų atžvilgiu. Už vienkartinio pobūdžio veiksmą galėtų būti taikoma administracinė arba drausmi-nė atsakomybė, tada kiltų mažiau galimos normų kolizijos klausimų.

LITERATŪRA

1. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2002/73/EB, iš dalies pakeičianti Tarybos direktyvą 76/207/EEB dėl vienodo požiūrio į vyrus ir moteris principo taikymo įsidarbinimo, profesinio mokymo, pareigų paaugstinimo ir darbo sąlygų atžvilgiu, 2004. Specialusis leidimas, 2004-12-30, Nr. 1.
2. 2003 m. gruodžio 22 d. Tarybos pagrindų sprendimas 2004/68/TVR dėl kovos su seksualiniu vaikų išnaudojimu ir vaikų pornografija.
3. Dabartinės lietuvių kalbos žodynas. Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidykla, 1993.
4. Švedas G. Baudžiamosios politikos pagrindai ir tendencijos Lietuvos Respublikoje. Vilnius: VĮ Teisinės informacijos centras, 2006.
5. Goda G., Kazlauskas M., Kuonis P. Baudžiamojo proceso teisė. Vadovėlis. Vilnius: VĮ Teisinės informacijos centras, 2005.
6. Dvilaitis V. Seksualinis priekabiavimas ir teisinė atsakomybė už jį // Jurisprudencija. 2004, 60(52).
7. Kathrin S. Zippel. *The Politics of Sexual Harassment: A Comparative Study of the United States, the European Union, and Germany*. Cambridge University Press, 2006.
8. Seksualinis priekabiavimas – nekalta flirtas ar žmogaus teisių pažeidimas. Vilnius; 2003.
9. Žmogaus teisės Lietuvoje. Lietuvos Respublikos Seimo Jungtinių Tautų vystymo programos leidinys / Recenzavo prof. dr. A. Krupavičius ir doc. dr. A. Nevera. Vilnius: Naujos sistemos, 2005.
10. <<http://www.de2.psu.edu/harassment/legal/>>;
11. <<http://www3.lrs.lt/docs2/IOHMATFR.PDF>>
12. <<http://www.eeoc.gov/stats/harass.html>>;
13. <<http://www.eeoc.gov/facts/fs-sex.html>>;
14. <http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/index2.phtml?id=198>;
15. <http://www.straipsniai.lt/seksualinis_priekabiavimas/puslapis/11624>;
16. <<http://www.lygybe.lt/news.php?strid=1071&id=2665>>;
17. <http://www.mruni.lt/mru_lt_dokumentai/katedros/baudziamosios_teises_katedra/paskaitos/nusik_seks_laisv.ppt>;
18. Joseph Oncale v. Sundowner // Offshore Services, Inc.: Redefining Workplace Sexual Harassment to Include Same – Sex Sexual Harassment and the Effect on Employers <www.nesl.edu/lawrev/vol34/4/nieves.PDF>; <<http://supct.law.cornell.edu/supct/html/96-568.ZO.html>>.

SOME REGULATION PROBLEMS OF CRIMINAL AMENABILITY OF SEXUAL HARASSMENT IN THE REPUBLIC OF LITHUANIA

Paulius Veršekys

S u m m a r y

The article focuses on the formal analysis of the most problematical features of the criminal rule of sexual harassment. In the first part of the article the author shortly talks about the sources of the legal amenability of sexual harassment in the Republic of Lithuania. The second part concretizes the object of the article. It is about the most problematical aspects of the article 152 (“Sexual harassment”) of Lithuanian Criminal Code. The most negotiable features are compared with the regulation which exists in the United States of America. In the third part of the article the author talks about the reasons why crimi-

nal rule of sexual harassment is not practiced in the Republic of Lithuania. The author divides all reasons into a few groups: technical-legal reasons and factual reasons. The results of the research show that the main reason is very difficult averment of subjective features of sexual harassment. Moreover there are emphasized the criminalization criterions, which the rule of sexual harassment does not pass. All findings of the research are based on the results of the survey which was given to the prosecutors and the criminal law students.

Įteikta 2008 m. balandžio 7 d.

Priimta publikuoti 2008 m. birželio 27 d.